

Mapy zmieniające świat

Na pięć lat przed igrzyskami olimpijskimi w Londynie (2012 r.) mieszkańcy dzielnicy Hackney dowiedzieli się, że muszą pogodzić się ze stratą terenów zielonych i swoich ogródków działkowych, gdyż w miejscach tych powstanie nowa infrastruktura sportowa. W celu uratowania ulubionych fragmentów swojej dzielnicy zwrócili się o pomoc do University College London. Dzięki wspólnej akcji udało się zmienić decyzje władz. Pomocą okazały się mapy społecznościowe. Od paru lat wykorzystywane też w Polsce. Czy mapy mogą zmienić nasz świat?

Warsztaty mapowania wegańskich lokali w Bielsku-Białej. Fot. Wege-tu

W sierpniu 1854 r. w ciągu dziesięciu dni z powodu zakażenia cholera w Londynie zmarło 500 osób. John Snow stworzył mapę, która pozwoliła znaleźć źródło choroby i powstrzymać epidemię. Snow był brytyjskim lekarzem i pionierem stosowania znieczulenia oraz zasad higieny w medycynie. Jest uznawany za jednego z twórców epidemiologii.

Snow miał sceptyczne poglądy na temat popularnej wówczas teorii miazmy, która wskazywała, że choroby takie jak cholera czy dżuma były powodowane przez zanieczyszczone bądź „złe” powietrze. Teoria obarczająca patogeny nie była wówczas powszechnie akceptowana, jednak dowody zebrane podczas epidemii cholery w Soho w 1854 r. kazały mu sądzić, że jej przyczyną nie było „złe powietrze”.

Po przeprowadzeniu rozmów z mieszkańcami okolicy, w której wystąpiła epidemia, zidentyfikował jej źródło – okazała się nim być pompa wodna przy ulicy Broad Street. Choć Snow nie był w stanie zidentyfikować przy pomocy analizy mikroskopowej ani chemicznej tego, co mogło powodować występowanie choroby, wyniki jego badań nad występowaniem cholery były wystarczające, by przekonać lokalne władze do wyłączenia pompy poprzez usunięcie jej uchwytu.

Snow stworzył później mapę, aby wykazać, że przypadki cholery koncentrowały się wokół unieruchomionej pompy. Zastosował również statystykę, by zilustrować związek między jakością wody a przypadkami cholery. Wykazał również, że firma Southwark and Vauxhall Waterworks Company (lokalny dostawca wody) pobierała wodę z zanieczyszczonego ściekami odcinka Tamizy i w domach, do których dostarczała wodę, było znacznie więcej przypadków cholery.

John Snow przeprowadził proces, który dziś nazwalibyśmy mapowaniem społecznościowym, czyli przeniesieniem wiedzy i doświadczeń danej społeczności na mapę, która następnie służy wypracowaniu pomysłów służących rozwojowi tejże społeczności. Idea tego procesu wywodzi się z założeń nauki obywatelskiej (ang. *citizen science*), która od początku XXI wieku zdobywa coraz większą popularność na świecie.

160 lat później

Najbardziej znanym chyba projektem wpisującym się w ten nurt badań naukowych jest istniejący od 1999 r. program [Seti@home](#). Polega on na wykorzystywaniu mocy obliczeniowej zwykłych komputerów do poszukiwania oznak inteligentnego życia we wszechświecie. Inny przykład to przeprowadzane przez Audubon Society od roku 1900 Bożonarodzeniowe Liczenie Ptaków.

Przy badaniach opartych o idee nauki obywatelskiej naukowcom towarzyszą wolontariusze, którzy mogą pełnić szereg funkcji. Mogą pomagać gromadzić dane lub wspierać ich analizę. Część z nich może budować i obsługiwać własne przyrządy naukowe czy brać udział w wyprawach badawczych. Tak też dzieje się przy mapowaniu społecznościowym.

Założenia dla procesu mapowania społecznościowego zostały opracowane przez zespół naukowców University College London pod kuratelą prof. Mukiego Haklaya. Początkowo były one wykorzystywane dla potrzeb przygotowania i realizacji programu Lokalna Agenda 21 w wybranych dzielnicach Londynu. Mapy stały się narzędziem do określania priorytetów zmian istotnych dla danej społeczności, a następnie monitorowania realizacji zaplanowanych działań.

W 2008 r. władze University College London zdecydowały się na przekształcenie zespołu zajmującego się mapowaniem w samodzielne przedsiębiorstwo społeczne. Pierwsze w historii tej uczelni.

Polska mapa

W 2012 r. ruszył prowadzony przez Stowarzyszenie Centrum Szkoleń i Rozwoju Meritum projekt [eco21.pl](#). Jego celem była adaptacja metod Mapping for Change do warunków polskich i przetestowanie ich na terenie Śląska oraz Małopolski.

„Meritum” to katowicka organizacja pozarządowa, działająca od 1999 r. Dwa główne filary działalności to rozwój osobisty i pozytywny wpływ na środowisko naturalne. Od 2006 roku prowadzona jest Szkoła Trenerów „Meritum”, którą ukończyło już blisko pół tysiąca osób.

Na początku projektu [eco21.pl](#) grupa 48 osób przeszła kilkumiesięczne przeszkolenie z kompetencji trenerskich, a następnie przystąpiła do realizacji procesów mapowań społecznościowych w swoich środowiskach. W sumie przygotowali oni prawie trzydzieści map, wspomagających różne społeczności we wprowadzaniu zmian.

Jedną z pierwszych była mapa [psy.eco21.pl](#) Jej celem było wsparcie dyskusji o problemie psich odchodów w Katowicach. Wolontariusze nanieśli na mapę lokalizacje koszy na śmieci i psie odchody. Jednocześnie rozmawiali z właścicielami czworonogów o zasadności postawienia kubła w danym miejscu. Wnioski – w formie projektu inicjatywy lokalnej – zostały przekazane prezydentowi miasta.

Z kolej w ramach projektu [bieganie.eco21.pl](#) katowiccy biegacze wybrali trasę, którą we współpracy z nadleśnictwem oznaczyli w terenie. Mapy służyć mogą nie tylko do dyskusji o sprawach przestrzennych.

W ramach projektu powstała również mapa [wege-tu.eco21.pl](#). Początkowo była to internetowa baza lokali oferujących menu dla wegan w Bielsku-Białej. Obecnie obejmuje ona już całe województwo śląskie. Lokale, które znajdują się na mapie, otrzymują także czasowy certyfikat.

Na mapie [zawiercie.eco21.pl](#) znalazły się informacje, które posłużyły do wyznaczenia trasy miejskiego bibliobusu odwiedzającego dzielnice miasta. Dodatkowo udało się także wskazać, jakie

książki w danych bibliotekach są najbardziej pożądane i uzupełnić o nie zbiory.

W Olkuszu z kolei mapa posłużyła jako element dyskusji o wprowadzeniu polityki rowerowej w mieście. Dzięki udziałowi rowerzystów udało się wskazać kilkadziesiąt lokalizacji dla stojaków rowerowych, które w ramach budżetu obywatelskiego zostały przedstawione jako projekt z wnioskiem o dofinansowanie.

Obecnie dobiega końca druga edycja projektu eco21.pl. Uczestniczyło w niej 60 osób z całej Polski. Wspólnie zrealizowali prawie 25 projektów zmian w swoich społecznościach. Zapraszamy do odwiedzenia strony eco21.pl, aby dowiedzieć się jak można włączyć się w prowadzone działania. Projekt jest dofinansowany przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Paweł Wyszomirski

Paweł Wyszomirski - prezes zarządu Fundacji Napraw Sobie Miasto, kurator konferencji TEDxKatowice i TEDxRawaRiver, koordynator projektu „eco21.pl - Ogólnopolska Szkoła Partycypacji Ekologicznej”.

Stowarzyszenie Centrum Szkoleń i Rozwoju Osobistego MERITUM to miejsce dla ludzi pragnących pracować w obszarze rozwoju osobistego, chcących poszerzać wiedzę o sobie i innych. Stwarzamy przestrzeń dla osób poszukujących jakości życia wychodzącej poza postawę egocentryczną, pragnących wprowadzać pozytywne zmiany w sobie i najbliższym otoczeniu. Naszą misją jest towarzyszenie ludziom w odkrywaniu drogi do głębszej świadomości siebie, swoich relacji z innymi i ze światem. Wierzymy w to, że zmieniając siebie zmieniamy świat.

trenerzy.slask.pl.